
Zůstal jsem doma jako rukojmí

Zůstal jsem doma jako rukojmí

LIDOVÉ NOVINY

8.11.2008, rubrika: Věda, strana: 27, autor: JOSEF MATYÁŠ

Syn Jaroslava Heyrovského vzpomíná na dobu, kdy jeho otec přebíral ve Stockholmu Nobelovu cenu za chemii

Nikdy jsem nevystoupil ze stínu tatínka, říká Michael Heyrovský, syn nositele Nobelovy ceny za polarografii. V Týdnu vědy a techniky AV ČR předváděl v pořadu Znamenitost kapky rtuť možnosti polarografie.

* LN Dělal jste jako kluk chemické pokusy doma?

Ano, z naspořené kapesné jsem si postupně improvizoval malou laboratoř.

* LN A kolikrát nastala exploze?

Jednou jsem zamořil byt chlorem. Došlo i k několika drobnějším výbuchům. Pak mě ale tatínek velice důrazně napomenul, že jestli se chci věnovat přírodním vědám na úrovni, musím umět matematiku a fyziku, a teprve pak můžu dělat pokusy. Potom už mi doma experimenty netrpěli. Ale tatínek měl radost, když viděl můj zájem o chemii.

* LN Kdy bylo jasné, že se budete věnovat chemii?

Odmalička. Strhnul mě zájem tatínka o přírodní vědy. Dlouho jsem ho prosil, aby mě vzal do ústavu, chtěl jsem vědět, co je tam tak zajímavého, když v laboratoři trávil pravidelně i víkendy. Jednou mě vzal s sebou, když mi bylo pět let. Hrozně se mi tehdy líbila tajuplná atmosféra budovy ústavu, záhadné přístroje a spousty lahviček, z nichž vycházely neobvyklé, zajímavé pachy. Od té doby jsem už o jiném než tatínkově oboru neuvažoval.

* LN Když jste nastoupil do Polarografického ústavu, kde váš otec dělal ředitele, radil vám?

Spíše respektoval moje zájmy a já se snažil dělat něco užitečného. Jednou tatínek dokonce přednesl moji práci na mezinárodním kongresu. To mně velice imponovalo.

* LN Kdy jste měl dojem, že jste vystoupil ze stínu svého otce?

Já jsem z něj vůbec nevystoupil. Vzpomínky na tatínka i pracovní zaměření mě vlastně vždycky udržovaly v jeho stínu. Ale nemám pocit, že bych byl nějak ochuzován. Snažím se být samostatnou osobností, ale cítím s jistou vděčností povinnost k tatínkovi pracovat ve stejném oboru jako on. Za svých studií i v Polarografickém ústavu jsem měl zpočátku smíšené pocity. Obával jsem se, že by mě mohli lidé vnímat jako protekční dítě, které všechno snadno dostane. Proto jsem se v zásadě nikam netlačil a držel se zpátky.

* LN Nobelovu cenu za polarografii přebíral váš otec v roce 1959 ve Stockholmu. Jak na ceremoniál vzpomínáte?

Je pravidlem, že na obřad přijede celá rodina a všichni jsou hosty Nobelova výboru. Nám ale tady řekli, že tatínek má mnoho kontaktů se Západem, a proto je riskantní pustit do ciziny celou rodinu. Na ceremoniál odjeli jen rodiče a já se sestrou jsme zůstali doma jako rukojmí.

* LN Mohl váš otec jezdit na zahraniční kongresy?

Dostával řadu pozvání a vždycky mu tady slibovali, že pojede. Cesta se projednávala na stranických výborech a někdy stačilo, aby nějaký soudruh z ulice řekl, že to nedoporučuje. Tatínek nikdy s jistotou nevěděl, jestli pojede. Stejně tak musel žádat o povolení k pozvání kolegů ze zahraničí.

* LN Polarografie dokáže velmi přesně určit koncentraci látek v roztoku. Kde se tato schopnost využívá?

V mnoha směrech a různě. Například se monitorují látky v životním prostředí, v medicíně se sleduje množství kyslíku v krvi během operace, polarografie pomáhá zjišťovat účinnost léčby některých druhů rakoviny. Krevní sérum onkologických pacientů totiž vyvolává reakci, takže lze po zákroku odhalit, zda jsou z ohniska odstraněny všechny rakovinné buňky. V Biofyzikálním ústavu Akademie věd v Brně zkoumají s pomocí polarografie DNA, bílkoviny a jiné biologicky důležité molekuly.

Michael Heyrovský (* 1932) Absolvoval Matematicko-fyzikální fakultu UK se specializací na fyzikální chemii. Do Polarografického ústavu ČSAV nastoupil v roce 1957. Během studijního pobytu v Cambridgi získal roku 1966 doktorát. V Anglii se seznámil s indickou vědkyní Rajalakshmi Natarajan, s níž se v roce 1968 oženil. Mají dceru a tři syny. Nyní pracuje v Ústavu fyzikální chemie AV ČR. Je autorem nebo spoluautorem více než 100 odborných prací o polarografii.